

La plaça del Diamant de Mercè Rodoreda, en el record.— Com un homenatge a Mercè Rodoreda (1908-1983), als vint anys de la seva mort i als quaranta de la publicació de *La plaça del Diamant* (1962) esdevinguda l'any anterior, la Fundació Mercè Rodoreda va organitzar un simposi, centrat en aquesta obra, els dies quatre i cinc de juny. *La plaça del Diamant* és la novel·la més traduïda de la literatura catalana i resulta per tant ben pertinent centrar-se en aquesta obra, aparentment senzilla, però de gran complexitat. En la inauguració del simposi, a càrrec del Sr. Josep Laporte, president de l'Institut d'Estudis Catalans i de la Fundació, Sr. Joan Triadú —que juntament amb el Sr. Joaquim Molas i el Sr. Jordi Sarsanedas formen la comissió tècnica de la Fundació—, va destacar que seria de gran interès publicar una edició de *La plaça del Diamant* amb notes explicatives; en un altre ordre de coses, també va apuntar la conveniència de convertir la plaça del Diamant, tan malmesa actualment, en un espai de la ciutat més digne, que recordés l'autora i la seva obra. L'actriu Rosa Novell va llegir l'últim capítol de *La plaça del Diamant*, una lectura que va demostrar les possibilitats teatrals d'aquesta obra. Pel que fa pròpiament a les ponències, el Sr. Carles Miralles, catedràtic de grec, les va iniciar amb la titulada «En el forat de la mort», en la qual va destacar la importància que assoleix la mort a la novel·la, sobretot a partir de la guerra, que representa el traspàs dels principals

personatges masculins, i com, a partir de llavors, el pont que Colometa, narradora i protagonista, travessa passa pel «forat de la mort», justament, la qual cosa li permet retornar a la vida; el tema central és, doncs, una catàbasi, un descens al fons mort d'ella mateixa. Rodoreda, de fet, amb un estil personal i precís en el qual recorre amb finalitat literària a les formes populars, segons Miralles, troba en l'Odissea i en la Bíblia les imatges adients per aquesta experiència capital, perquè citant Carles Riba «L'heroi tràgic ha de baixar a l'encontre de la seva mesura humana». A «L'any de *La plaça del Diamant*», El doctor Pere Rosselló, professor de la Universitat de les Illes Balears, va analitzar el difícil camí de la novel·la, des de l'any 1961, quan quedà tercera al premi Sant Jordi, fins al 1964, en què va ser considerada la millor novel·la de postguerra per la revista «*Serra D'Or*». Malgrat diverses valoracions positives — Triadú, Molas, Villalonga...—, *La plaça del Diamant* no encaixava amb el que es demanava a una novel·la, l'any de la seva publicació. Rosselló va destacar que, de fet, entre finals dels anys cinquanta i inicis dels seixanta conflueixen autors de tendències molt diverses, amb el predomini pel que feia als creadors més joves — Pedrolo, Espinàs, Porcel...—, del realisme i del documentalisme. La conclusió de la ponència és que el lirisme de *La plaça del Diamant* supera amb escreix la fredor d'aquestes tendències i aconsegueix reflectir l'angoixa i les opressions de l'ésser humà del nostre temps. La doctora Maria Campillo, professora de la Universitat Autònoma, a «El context històric de *La plaça del Diamant*», va posar de relleu la importància de la història en aquesta novel·la, concretament de tres moments, la república, la guerra i la postguerra, i va assenyalar com es viuen des de la consciència de la narradora, el filtre de l'obra. Semblantment va destacar com els diversos personatges adopten actituds diferents, enfront de la guerra, i així l'obra ens dona un quadre viu i divers del país; a través d'un únic personatge, doncs, s'articula la memòria històrica, la qual cosa dona com a resultat la veracitat i la sinceritat atribuïble a la confessió. La doctora Carme Arnau, crítica literària i organitzadora del simposi, es va centrar a «Colometa: la creació d'un personatge» en el paper fonamental de la protagonista, Colometa, en una novel·la que va ser presentada al premi Sant Jordi amb aquest títol, justament. Després d'apuntar la valoració inicial equivocada i simplista d'aquest personatge, va analitzar els diversos recursos adoptats per Rodoreda per fer-lo viu, versemblant i, alhora, representatiu del moment present, amb una clara empremta de l'existencialisme. De fet, es tracta d'una figura universal i la seva experiència dramàtica de la vida correspon a la de l'home al segle xx, un segle de tenebres per dir-ho com Todorov, una experiència semblant a l'exposada per grans creadors com Kafka o Céline, per citar un parell d'autors que van atreure la novel·lista. De fet, si l'autora volia crear un arquetipus ho va aconseguir plenament amb aquesta figura universal. Josep Maria Benet i Jornet, autor teatral, que ha preparat diverses adaptacions de la novel·la, va exposar la seva visió d'aquesta obra que neix d'una lectura personal. El simposi es va cloure amb una taula rodona en la qual van participar Joaquim Molas, Josep Maria Castellet i Anna Maia Saludes. Molas va destacar la valoració de *La plaça del Diamant* per la crítica estrangera que s'ha ocupat profusament de Mercè Rodoreda i d'aquesta obra. Castellet, editor i amic de l'autora, va evocar la seva figura i va valorar l'èxit d'*A-loma*, una de les novel·les amb més edicions de l'editorial. Per la seva banda, Anna Maria Saludes, professora de la Universitat de Florència i traductora de Rodoreda, va recordar, d'una banda la presència atractiva de Rodoreda, amiga dels seus pares i, d'una altra, va exposar la dificultat i alhora la importància de la traducció, recurrent als testimonis autoritzats de Magris i d'Eco —autor d'un llibre sobre la traducció titulat *Dire quasi la stessa cosa*—, i va demostrar-ho amb un exemple concret i molt interessant de la novel·la. [C. A.]